

Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye Fi'l-Lügati't-Türkiye ve'l-Arabiyye ve Yeni Bir Nüshası Üzerine

On *Al-Shudhûr al-dhahabiyyah fi al-lughah al-Turkiyyah wa al-Arabiyyah* and Its New Copy

İdris ÇETİN^{ID}

Atatürk Üniversitesi, Türkiyat
Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü, Erzurum, Türkiye

Geliş Tarihi/Received: 13.05.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 01.10.2022
Yayın Tarihi/Publication Date: 21.06.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
İdris ÇETİN
E-mail: cetin_idris@hotmail.com

Atif: Çetin, İ. (2023).
Eş-Şüzûrû'zzehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiye ve'l-arabiyye ve yeni bir nüshası üzerine. *Journal of Literature and Humanities*, 70, 104-111.

Cite this article as: Çetin, İ. (2023).
On *Al-Shudhûr al-dhahabiyyah fi al-lughah al-Turkiyyah wa al-Arabiyyah* and its new copy. *Journal of Literature and Humanities*, 70, 104-111.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License.

Öz

Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla yazılmış ilk eser Kaşgarlı Mahmut'un *Dîvânü Lügati't-Türk* adlı eseridir. 11. yüzyılda kaleme alınmış bu eserden sonra günümüze kadar bu amaçla pek çok eser kaleme alınmıştır. Bunlardan biri de *Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiye ve'l-Arabiyye*'dir. Müellifi bilinmeyen bu eser 17. yüzyılın sonları veya 18. yüzyılın başlarında yazılmıştır. İsmi Molla Salih'in *Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye ve'l-Kita'îl-Ahmediyye fi'l-Lügati't-Türkiye* isimli eserine benzediği için bu eser, uzun süre dikkatleri çekmemiştir.

Bu çalışmada, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla kaleme alınan *Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiye ve'l-Arabiyye*, Molla Salih'in *Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye ve'l-Kita'îl-Ahmediyye fi'l-Lügati't-Türkiye* adlı eseri ile karşılaştırılacak ve kelimelerin Arap harfli İtalyanca karşılıklarının da yer aldığı yeni bir nüshası tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye, fi'l-Lügati't-Türkiye, ve'l-Arabiyye, Sözlükçülük, Osmanlı Türkçesi, Türkçe-Arapça-İtalyanca sözlük, İtalyanca (Arap harfleriyle).

ABSTRACT

The first work written to teach Turkish to Arabs is Mahmut Kashgari's *Dîvân Lughat al-Turk*. This work was written in the 11th century and after that lots of works were written for his purpose up to now. One of these works is *Al-Shudhûr al-dhahabiyyah fi al-lughah al-Turkiyyah wa al-Arabiyyah*. This anonymous work was written in the late 17th century or early 18th century. As its name is similar with Mollâ Şâlih's *Shudhûr al-dhahabiyyah wa al-qita' al-Ahmediyyah fi al-lughah al-Turkiyyah*, it draws no attention for a long while.

In this work, *Al-Shudhûr al-dhahabiyyah fi al-lughah al-Turkiyyah wa al-Arabiyyah*, written to teach Turkish to Arabs, is going to be compared with Mollâ Şâlih's *Shudhûr al-dhahabiyyah wa-al-qita' al-Ahmediyyah fi al-lughah al-Turkiyyah* and also its a new copy in which the Italian synonyms in Arabic letters of the words exists will be introduced.

Keywords: Al-Shudhûr, al-dhahabiyyah, fi al-lughah, al-Turkiyyah, wa al-Arabiyyah, lexicography, Ottoman Turkish, Turkish-Arabic-Italian dictionary, Italian (in Arabic letters).

Giriş

İslamiyetin kabulünden sonra Türk-Arap ilişkilerinde her sahada hızlı gelişmeler olmuştur. Gelişen ilişkiler dil öğrenme ihtiyacı ortaya çıkarmış, bu ihtiyacı karşılamak, Araplara Türkçeyi öğretmek amacıyla pek çok eser kaleme alınmıştır. Bu tür faaliyetler 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut'un *Dîvânü Lügati't-Türk* adlı Türkçe-Arapça sözlüğü ile başlamış *Kitâbü'l-İdrâk li-Lisâni'l-Etrâk*, *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lügati't-Türkiye*, *El-Kavânînu'l-Küllîyye li-Zabti'l-Lügati't-Türkiye*, *Ed-Dürretü'l-Mudiyye fi'l-Lügati't-Türkiye*, *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugâlî*, *Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye ve'l-Kita'îl-Ahmediyye fi'l-Lügati't-Türkiye* gibi pek çok eserle devam etmiştir. Bu eserlerden biri de son yıllarda bulunan *Eş-Şüzûrû'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiye ve'l-Arabiyye* (Baskın, 2012, s. 7; Moham-med, 2013) isimli eserdir.

Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye (ŞZA)

Türkçeyi öğretmek amacıyla kaleme alınmış bir sözlük ve gramer eseri olan ŞZA'dan ilk bahseden Sami Baskın olmuştur. Baskın, Molla Salih'in *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye ve'l-Kita'i'l-Ahmediyye fi'l-Lügati't-Türkiyye* (Şz) adlı eseri üzerine doktora çalışması yaparken Manisa İl Halk Kütüphanesindeki ŞZA nüshası dikkatini çekmiştir. Manisa İl Halk Kütüphanesinde 45 Hk 2867 numarada kayıtlı bu nüsha kütüphane kayıtlarında Molla Salih'in eseri (Şz) olarak gösterilmiştir. Baskın, incelemeleri neticesinde bunun Şz'den farklı bir eser olduğunu tespit etmiş, adının da *Kitabu'ş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye* olduğuna dikkat çekmiştir (Baskın, 2012, s. 7)

Manisa İl Halk Kütüphanesindeki bu nüsha daha sonra Ragıp Muhammed tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmış (Mohammad, 2013) ve bu çalışma kitap olarak yayınlanmıştır (Muhammed, 2021).

ŞZA *mukaddime*, beş *fasıl* ve *hatime*'den oluşmaktadır.

Birinci fasılda emir kipinden Türkçe fiiller ilk harflerine göre gruplandırılmış, Arapça karşılıkları verilmiştir. Bu fasıl Türkçe-Arapça bir sözlüktür. Kaynak dil Türkçe, hedef dil Arapçadır.

İkinci fasılda mazi (görülen geçmiş zaman) 3. teklik şahıs kipinden Arapça fiiller ilk harflerine göre gruplandırılmış, Türkçe karşılıkları verilmiştir. Bu fasıl Arapça-Türkçe bir sözlüktür. Kaynak dil Arapça, hedef dil Türkçedir.

Üçüncü fasılda fiil çekimleri, mastar, ism-i fâil, ism-i mefûl, ism-i mekân, ism-i zaman ve ismü'l-fi'l (bu başlık altında şu dört kelime: "yazayazup, yazamayup, yazacak, yazar iken) türünden Türkçe kelimeler madde başı yapılmış Arapça karşılıkları verilmiştir. Bu fasılda kaynak dil Türkçe, hedef dil Arapçadır.

Dördüncü fasılda müellifin "şezere" (M 47b/12) adını verdiği yirmi sekiz alt bölümde konularına göre isimler tasnif edilmiştir. Bu alt bölümlerde ("şezere") sırasıyla şu konularla ilgili isimler bir araya toplanmıştır:

1. Yaratanın isimleri sıfatları, gök ve göğün müstemilatı 2. Kilise ve kiliseyle ilgili olanlar 3. Uluslararası görevler 4. Yer ve yer ile ilgili olanlar 5. Madenler 6. İnsan organları ve artıkları 7. İnsan sıfatları 8. Hastalıklar 9. Giyimler 10. Ev ve evin kısımları 11. Ev ve ev eşyaları ve takımları 12. At ve savaş malzemeleri 13. Yabani hayvanlar 14. Haşereler ve zehirli hayvanlar 15. Kuşlar 16. Deniz, deniz hayvanları ve onlarla ilgili olanlar 17. Yoğurt, yağ ve zamlar 18. Ağaçlar, 19. Meyveler 20. Sebzeler 21. Çiçekler 22. Otlar 23. Hububat, baharatlar ve güzel kokular 24. Renkler ve özürler üzerine 25. Yemekler 26. Meslekler, zanaatlar, zanaatkârlar ve kullanılan malzemeler 27. Eşanlamlı ve zıt anlamlı kelimeler (Muhammed, 2021, ss. 18–19).

Yirmi sekiz alt bölüme ("şezere") ayrılmış bu dördüncü fasıl Arapça-Türkçe tematik bir sözlüktür. Kaynak dil Arapça, hedef dil Türkçedir.

Beşinci fasılda isim çekimi, zamirler, tamlamalar, edatlar ve sayılar yer almaktadır. Bu fasıl Türkçe-Arapça bir sözlüktür. Kaynak dil Türkçe, hedef dil Arapçadır.

Hatime'de "konuşmaya yönelik birkaç faydalı örnek" (Muhammed, 2021, s. 19) başlığı altında Türkçe atasözleri ve deyimler ile Arapça karşılıkları yer almaktadır.

Manisa nüshasının 64., 81. ve 88. varakları ile *hatime* bölümü eksiktir (Muhammed, 2021, s. 12).

ŞZA (*Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye*) ismi, Molla Salih'in şz (*Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye ve'l-Kita'i'l-Ahmediyye fi'l-Lügati't-Türkiyye*) isimli eserini çağrıştırmaktadır. Bundan dolayı eser kütüphane kataloglarında Molla Salih adına kaydedilmiştir. Ancak "bu kitabın hem adı hem de içeriği şz'den farklıdır" (Baskın, 2012, ss. 7, 11).

Molla Salih'in Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye ve'l-Kita'i'l-Ahmediyye fi'l-Lügati't-Türkiyye (şz) Adlı Eseri

Molla Salih'in eseri (şz) *mukaddime*, "rükn" adı verilen dört bölüm ve *hatime*den oluşmaktadır.

1. Bölüm: Müştak (türemiş) kelimelere ayrılmış olup "bab" olarak adlandırılmış sekiz alt bölümden oluşmaktadır. Bu alt bölümlerde sırasıyla 1. Mastar, 2. Emir, 3. Nehiy (*emir* kipinin olumsuzluğu), 4. Mazi (geçmiş zaman), 5. Muzari (geniş zaman), 6. İsm-i fâil, 7. Olumsuzluk, 8. Cem (çokluk) konuları ele alınmıştır.
2. Bölüm: İsimler

Bu bölüm "organ adları, altı yön, giyim, insanın nitelikleri, hayvanlar, deniz ve denizde yaşayanlar, yeri, göğü yaratanın adı ve yer ile gökte olanlar, yer ve yerde olanlar (madenler, yer şekilleri, meyveler vb.), karşıt, yakın ve eş anlamlı kelimeler, renkler ve özürler, ev ve evin içindkiler, savaş aletleri, at ve at takımları, ev eşyaları, meyveler ve bitkiler, taneler (hububat, tahıl), sütler (süt ürünleri) ile meslekler ve zanaatlar" (Baskın, 2011, ss. 38–39) ile ilgili isimlerin bir araya toplandığı Arapça-Türkçe tematik bir sözlüktür.

1. Bölüm: Zamirler, edatlar, tamlamalar (ve sayılar).
2. Bölüm: Arapça ve Türkçede müşterek kelimeler. Bu bölümde Arapça ve Türkçede ortak kullanılan isimler ilk harflerine göre gruplandırılmıştır.

Hatime'de ise Türkçe konuşma örnekleri verilmiştir. (Atalay, 1949: V; Ermers, 1999, s. 34; Baskın, 2011, ss. 38–39). *Hatime*'de ayrıca Zernüci'nin *Ta'limü'l-Müteallim*'i, Gazali'nin *Eyyühe'l-Veled*'i ve ismi belirtilmeyen manzum bir risaleden (Atalay, 1949, s. 68) bazı Arapça cümleler ve Türkçe karşılıkları da yer alır.

Molla Salih'in eserinin yurt içi ve yurt dışındaki kütüphanelerde birçok nüshası vardır. (Ermers, 1999, s. 33, Baskın, 2012, s. 7). Eski nüshalarından biri de Yale Üniversitesi Kütüphanesinde: Yale University Library Beinecke Rare Book and Manuscript Library Hartford Seminary Arabic MSS 742 (İstinsah tarihi: 1092/1681-82).

ŞZA'nın Molla Salih'in Eseriyle (şz) Karşılaştırılması

ŞZA *mukaddime*, beş *fasıl* ve *hatime*'den oluşmuşken, şz *mukaddime*, "rükn" adı verilen dört bölüm ve *hatime*'den oluşmuştur.

Mukaddime ŞZA'da 1,5 varak iken (her sayfası 13 satırdan oluşan M nüshasında vr. 1a/1-2a/12), Şz'de yaklaşık beş varaktır. (Her bir sayfası 15 satırdan oluşan Paris Bibliothèque nationale de France, Supplément Turc 276 nüshasında vr. 1b/1-5b/13).

Mukaddimenin ilk satırı her iki eserde aynıdır.

Şz:

El-hamdü lillâhi'l-lezî şerreffe'l-insâne ve zeyyenehü bi'n-nutki ve'l-lisâni ve kerremehü 'alâ sâ'iri'l-mahlûkâti ve faddale men şâ'e min 'ibâ-dihî bi'l-fesâhati ve'l-ihtidâ'i ilâ temyizi'l-lügâti... (bk. Ek 1)

ŞZA:

El-hamdü lillâhi'l-lezî şerreffe'l-insâne ve zeyyenehü bi'n-nutki ve'l-lisâni ve kerremehü alâ sâ'iri'l-mahlûkâti bi'l-lafzi fi sâ'iri'l-lügâti. Ammâ ba'd... (bk. Ek 2)

İsimlerinin benzer olmasına ilaveten ilk satırdaki bu benzerlik de ŞZA'nın bilinen bir eser olan Şz'nin bir nüshası zannedilmesini ve kütüphane kayıtlarına Molla Salih'in eseri olarak girmesini kolaylaştırmıştır.

Ana metin ŞZA'da "fasıl" adı verilen beş bölümden oluşmuşken, Şz'de "rükn" adı verilen dört bölümden oluşmaktadır. ŞZA'nın 1., 3. ve 5. bölümleri Türkçe-Arapça; 2. ve 4. bölümler ise Arapça-Türkçe iken, Şz'nin bütün bölümleri Arapça-Türkçedir.

Hatime ŞZA'da Türkçe atasözleri ve deyimler ile Arapça karşılıklarından oluşmuşken, Şz'de günlük konuşma örnekleri (Atalay, 1949: V; Ermers, 1999, s. 34; Baskın, 2011, ss. 38-39) ile Zernûcî'nin *Ta'limü'l-Müteallim*'i, Gazalî'nin *Eyyühe'l-Veled*'i ve ismi belirtilmeyen manzum bir risaleden (Atalay, 1949, s. 68) alınmış bazı Arapça cümleler ve Türkçe karşılıklarından oluşmaktadır.

ŞZA'nın Yeni Bir Nüshası

ŞZA'nın yeni bir nüshası Yale Üniversitesi Kütüphanesi Arabic MSS 557 numarada kayıtlıdır.

Nüsha özellikleri (tavsifi):

71 vr. 21x16 cm. ölçülerinde. 19 satır. Nesih yazı. Başlıklar kırmızı mürekkepledir. Üç sütun hâlinde düzenlenmiştir. Üçüncü sütunda madde başı olan kelimelerin Arap harfleriyle İtalyanca karşılıkları verilmiştir. Katalog kayıtlarına göre bu yazma 1965 yılının Ağustos ayında Londra'da Thornton&Sons'tan satın alınarak kütüphaneye kazandırılmıştır. (Yale University Library, t.y.).

Kahverengi şemseli meşin cilt. İç kapakta kurşun kalemle Latin harfli "not by Molla Salih (No 2460)" yazısı ve kütüphane etiketi (Yale University Library) bulunmaktadır.

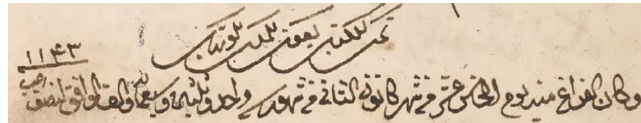
Başı (1b):

Kitâbü'ş-Şüzûri'z-Zehebiyyeti fi'l-Lügati't-Türkiyyeti ve'l-Arabiyyeti

El-hamdü lillâhi'l-lezî şerreffe'l-insâne ve zeyyenehü bi'n-nutki ve'l-lisâni ve kerremehü alâ sâ'iri'l-mahlûkâti bi'l-lafzi fi sâ'iri'l-lügâti. Ammâ ba'd ...

Sonu (71b):

Temmet el-kitâb bi-'avni'l-Melik'l-Vehhâb

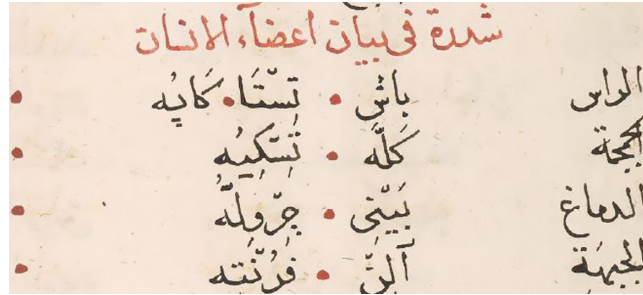
Ve kâne'l-ferâğu minhü yevme'l-hâmis 'aşere min şehri Kânûni's-Sânî min şühûri sene vâhid ve selâsine ve seb'a-mie ve elf el-muvâfiku li-nısfı Receb sene 1143.

Buna göre hicri 1143 yılının Recep ayına denk gelen miladi 15 Kanunusani (Ocak) 1731 tarihinde istinsah edilmiştir. Madde başlarının İtalyanca karşılıklarının da verildiği bu nüshada istinsah tarihinin miladi karşılığının verilmesi dikkat çekmektedir.

Nüshanın Önemi:

Manisa nüshası (M) iki dilli (Türkçe-Arapça/Arapça-Türkçe) olan ŞZA'nın Yale nüshası (Y) üç dillidir. Y nüshasında kelimelerin Türkçe/Arapça karşılıkları yanında üçüncü sütunda Arap harfleriyle İtalyanca karşılıkları da verilmiştir. Bu özellik Y nüshasını önemli kılmaktadır.

Örnek: İsimler (Y 35b)

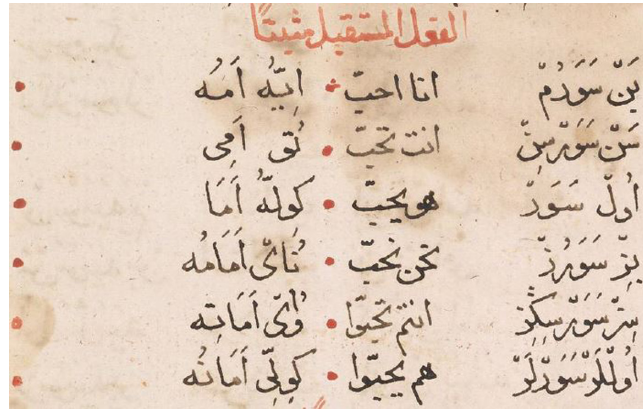
Şezeretün fi Beyâni A'zâ'il-İnsân

er-re's
el-cimcime
ed-dimâğ
el-cebhet

baş
kelle
beyni
alın

tista, kapo
tiskiyo
çervillo
fronte

Örnek: Sevmek fiilini geniş zaman çekimi (Y 26b)

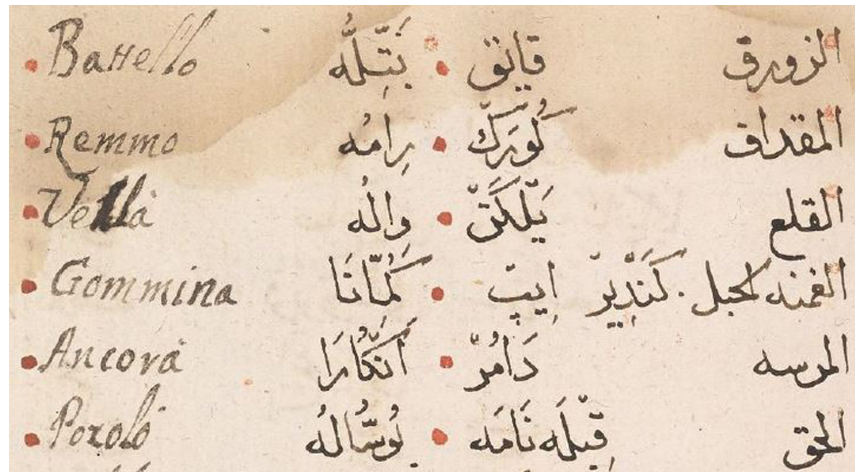
ben severüm
sen seversin
o sever
biz severiz
siz seversiniz
onlar severler

ene uhibbu
ente tuhibbu
hüve yuhibbu
nahnu nuhibbu
entüm tuhibbu
hüm yuhibbu

iyyo amo
tu ami
kuillo ama
noi amamo
voi amati
kuilli amano

Çok az yerde kelimelerin Arap harfli İtalyanca karşılıklarıyla birlikte Latin harfli İtalyanca karşılıkları da verilmiştir.

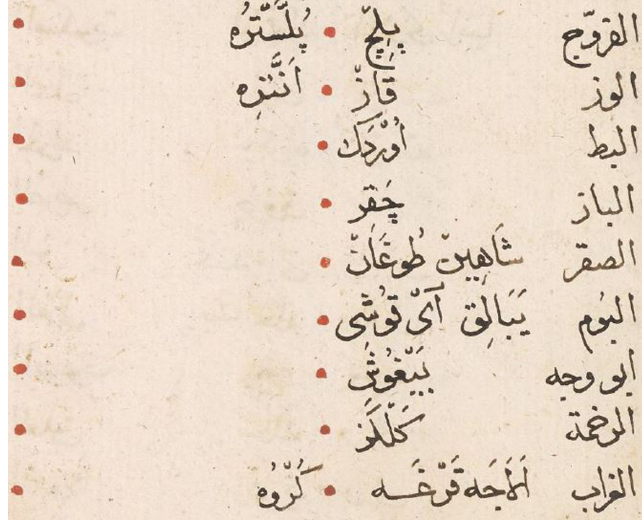
Örnek: vr. 49a

Nadiren kelimelerin İtalyanca karşılıkları boş bırakılmıştır.

Örnek: vr. 47b/13-18

Manisa (M) ve Yale (Y) Nüshalarının Karşılaştırılması

ŞZA'nın M nüshası iki dilli (1. 3. ve 5. bölümler Türkçe-Arapça; 2. ve 4. bölümler Arapça-Türkçe); Y nüshası ise üç dillidir (1. 3. ve 5. bölümler Türkçe-Arapça-İtalyanca; 2. ve 4. bölümler Arapça-Türkçe-İtalyanca).

Y nüshasında da eser adı M nüshasındaki gibi (*Eş-Şüzûrû'z-Zehebîyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye*) olduğu hâlde metin -mukad-dime hariç- baştan sona üç dillidir (Türkçe-Arapça-İtalyanca).

"Hatime" başlığı M nüshasında fihristte yer almakta (M 3b/9) ancak M nüshası sondan eksik olduğu için bu bölüm beşinci faslın bir kısmıyla birlikte M nüshasında eksiktir. M nüshasındaki bu eksik bölüm Y nüshasında tamdır ancak "hatime" başlığı kullanılmamıştır.

Y nüshasının sonu (71b/19) tamdır. M nüshasının ise sondan önemli bir bölümü eksiktir: Y nüshasının 68b/15'ten itibaren geri kalanı (yaklaşık 3 varak) M nüshasında eksiktir.

M nüshasının 64., 81. ve 88. varakları (Muhammed, 2021, s. 12) ile sondan önemli bir bölümü (5. faslın sonu ile *hatime* bölümü) eksiktir. Y nüshasında ise 53b-54a arasından muhtemelen iki varak; 55b-56a arasından ise bir varak düşmüştür. Hatime bölümü Y nüshasında tamdır.

Her iki nüshanın telif tarihi belli değildir. M nüshasının istinsah tarihi de belli değildir. Y nüshası ise hicri 1143 yılının Recep ayına denk gelen miladi 15 Kanunusani (Ocak) 1731 tarihinde istinsah edilmiştir.

Sonuç

ŞZA Türkçeyi öğretmek amacıyla kaleme alınmış sözlük ve gramer eserlerinden biridir. ŞZA'nın M nüshası kütüphanesi kayıtlarında Molla Salih'in Şz adlı eseri olarak gösterildiği için uzun süre kimsenin dikkatini çekmemiştir. Sami Baskın'ın dikkatiyle farklı bir eser olduğu anlaşılmış (Baskın, 2012), Ragıp Muhammed'in çalışmalarıyla (Mohammed, 2013; Muhammed, 2021) gün yüzüne çıkmıştır. Eserin 1965 yılının Ağustos ayında Londra'da Thornton&Sons'tan satın alınarak Yale Üniversitesi kütüphanesine kazandırılan nüshası da kütüphane kayıtlarında Molla Salih'in ("Mawlānā ibn Muḥammad Ṣāliḥ") eseri olarak gösterilmiştir. (Yale University Library, t.y.).

ŞZA'nın Y nüshası birkaç sayfası ve sondan önemli bir kısmı eksik olan M nüshasını tamamlar niteliktedir.

Y nüshasının M nüshasından farklı yönü üç dilli olmasıdır (Türkçe-Arapça-İtalyanca).

ŞZA'nın her iki nüshasında müellifin adı ve telif tarihi kayıtlı değildir. M nüshasının istinsah tarihi de belli değildir. Y nüshasının ise istinsah tarihi Recep 1143 = 15 Kanunusani (Ocak) 1731'dir. ŞZA'nın telif tarihi büyük bir ihtimalle 17. yüzyılın sonları veya 18. yüzyılın başlarıdır.

Ekler

- 1. Molla Salih. Eş-Şüzürü'z-Zehebîyye ve'l-Kıta'î'l-Ahmedîyye fi'l-lügati't-Türkiyye, Bibliothèque nationale de France, Supplément turc 276.

vr. 1b-2a.

vr. 39b-40a.

- 1. Kitâbü's-Şüzûri'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye, Yale University Library Beinecke Rare Book and Manuscript Library Arabic MSS 557.

vr. 1b-2a

vr. 71b

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The author declares that this study had received no financial support.

Kısaltmalar: M: *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye*, Manisa İl Halk Kütüphanesi 45 Hk 2867.

Şz: *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye ve'l-Kita'i'l-Ahmediyye fi'l-Lügati't-Türkiyye* (Molla Salih).

ŞZA: *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye*.

vr.: Varak (yaprak).

Y: *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye*, Yale University Library Beinecke Rare Book and Manuscript Library Arabic MSS 557.

Kaynaklar

- Atalay, B. (1949). *Molla Sâlih: Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye vel-Kita'i'l-Ahmediyye fil-Lûgat-it-Türkiyye*. İstanbul: TDK Yayınları.
- Baskın, S. (2011). "17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesi ve Bin Muhammed Salih". *Studies of the Ottoman Domain*, C. 1, S. 1, s. 31-42.
- Baskın, S. (2012). *Eş-Şüzürü'z-zehabiyye ve'l-Kita'i'l-Ahmediyye fi'l-Lugati't-Türkiyye* (Sözlükbilimsel Bir İnceleme). Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Ermers, Robert (1999). *Arabic Grammars of Turkic: the Arabic Linguistic Model Applied to Foreign Languages & Translation of Abu Hayyan Al-Andalusî's Kitâb al-İdrak li-Lisan al-Atrak*. Leiden-Boston-Köln: Brill.
- TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eser Kurumu Başkanlığı. (t.y.). Katalog Tarama. 10 Aralık 2021 tarihinde http://www.yazmalar.gov.tr/pbl/katalog_tarama_sonuc?page=1&arsiv_no=45%20Hk%202867 adresinden erişilmiştir.
- Yale University Library. (t.y.). Digital Collections. 10 Aralık 2021 tarihinde <https://collections.library.yale.edu/catalog/17466223> adresinden erişilmiştir.
- Gallica (t.y.). 10 Aralık 2021 tarihinde <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b100822191> adresinden erişilmiştir.
- Kitâbü's-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye Yale University Library Beinecke Rare Book and Manuscript Library Arabic MSS 557*.
- Mohammad, R. (2013). *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye Üzerine Bir İnceleme*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Lehçeleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Molla, S. (2021). *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye vel-Kita'i'l-Ahmediyye fi'l-lügati't-Türkiyye*. Bibliothèque nationale de France, Département des manuscrits, Supplément turc 276.
- Muhammed, R. (2021). *Eş-Şüzürü'z-Zehebiyye fi'l-Lügati't-Türkiyye ve'l-Arabiyye (Çeviri-İnceleme-Dizin-Tıpkıbasım)*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Parigi da, B. (2015). *Söz Kitabı (Roma, 1665): Türkçe-İtalyanca Sözlük. Yavuz Kartallıoğlu (Hazırlayan)*. Türk Dil Kurumu.